

"Belgium dat is Nederlandt"

Leo E.J. Callens

Deze uitspraak is niet gemunt door Hugo de Schepper, schrijver van het boek: ze herhaalt gewoon de titel van een boek van Cornelis Kiliaan. De keuze van die titel vraagt een verklaring. De tegenstelling België-Nederland dateert inderdaad pas van ná 1830. De tot het huidige België beperkte betekenis van de zogezegd eeuwenoude "historische" benaming is het eerste fabeltje dat de schrijver doorprikt en dat vormt de rode draad doorheen zijn boek. (...) Het boek is dan ook rijkelijk geïllustreerd met kaartenmateriaal, te veel om op te noemen en een droom voor wie graag in oude kaarten grasduint. Ze geven zowel het streven van de toenmalige heersers als de "officiële" toestand weer maar geen enkele ervan maakt een onderscheid tussen Noord en Zuid: dat was óf niet gewenst óf gewoon onbestaand. (...) Je kan gerust stellen dat vóór 1830 de termen België, Belgium, Dietschland, Erffnederlanden, (Estados de Flandes, Fiandra, Flanders, la Flandre(s), Gallia Bélgica, Low Countries, Nazione fiamminga, Nederlan(d)t, Niderer-landen, Niedererlant, Niderland, Paese Basso, Paesi Bassi, el/los Pais(es) Bajo(s), le(s) País Bas (d'Enbas), Países Baxos, Pays-Bas, Thiois, Tierras Bajos en Vlaenderen

tot 1830 kriskras door elkaar gebruikt werden en dat men er *grosso modo* telkens hetzelfde grondgebied mee bedoelde: het *Germania inferior* dat we beter kennen als de XVII Provinciën. (...) Voor de Nederlandse taal werden de termen Belgice, Belgis, il fiammingo, le flamand, el flamenco, le hollandais, el hollandes, la langue Belgique, lingua Belgica, lingua teutonica, Nederlandsche sprake, il olandese, Thiois, Dietsch en Duytsch door elkaar gebruikt. En de inwoners werden Fiamenghi, Fiamminghi, Flamencos, Flemings, Nederlanders, en Vlamingen genoemd. Het bijvoeglijk naamwoord Vlaemsch betekende hetzelfde als Dietsch, Duytsch en Nederduytsch. Dit gebruik van synoniemen gaat nog door tot en met de *Moneta argentea provinciarum confœderatum Belgicarum*, een dukaat die door Lode-wijk Napoleon in 1808 geslagen werd. Het boek gaat ook in op de welvaart die gegeneerd werd door het Vlaams-Brabants-Hollands kerngebied. Het rivierenestuarium van Rijn, Waal, Maas en Schelde en hun bijrivieren bood juist bij uitstek verbindende mogelijkheden voor scheepsverkeer en handel van noord naar zuid en omgekeerd en van west naar oost en *vice versa*, kortom in alle richtingen. Het is een open deur instampen te zeggen dat dit vandaag nog steeds onverminderd waar is. (...)

Als er al iets is dat op een scheidingslijn lijkt dan loopt die niet tussen noord en zuid maar tussen oost en west ter hoogte van Utrecht. Het hoeft niet te verwonderen als het te maken had met de cultuurverschillen ten gevolge van de verschillen in levensomstandigheden tussen mensen die van de zee leven en mensen die het van de landbouw moeten hebben. Zelfs de weerkaarten volgen de lijn waar de temperende invloed van de zee ophoudt en het landklimaat begint...

Hugo de Schepper komt tot het besluit: Gewild of ongewild, draagt die behoefte van historici aan een deterministisch-finalistische benadering van het "nationale verleden" bij tot geschiedenisvervalsing en bij het lezerspubliek aan beide zijden van de rijksgrenzen tot een verwrongen historisch besef. De schrijver behandelt dan uitgebreid de strubbelingen op het einde van de 16e met de Pacificatie van Gent, de Unie van Atrecht, de Unie van Utrecht, het Plakkaat van Verlatinghe, de Vrede van de Pyreneeën, de Vrede van Nijmegen en ook de Vrede van Munster die aanleiding gaf tot heruitgave van de Kiliaan-vertaling van de

door Lowijs Guicciardijn alias Lodovico Guicciardini geschreven *Descriptione di tutti i Paesi Bassi, altrimenti detti Germania inferiore*, onder de Nederlandse titel *Beschryvinghe van alle de Neder-landen, anderssins ghe-noemt Neder-Dvytslandt*. (...) In het hoofdstuk *Identiteitenbesef* verheldert Hugo de Schepper de tegenstelling tussen de officiële en de werkelijke identiteiten en de evolutie daarvan door de jaren heen. Daarin geeft hij het taalbesef zijn rechtmatige plaats: De beroemde Brugs-Leidse mathematicus en fysicus Simon Stevin (1548-1630) achtte het Nederlands de meest geschikte taal voor het beoefenen van wetenschap en dan vooral van de exacte wetenschappen; [...] Tal van zijn wetenschappelijke woordvindingen die toen als taalpurismen of gezochte neologismen moeten hebben geklonken, zijn thans gemeengoed. De militaire ingenieursopleiding aan de Leidse universiteit mocht vanaf 1600 niet meer in het Latijn, Frans of andere talen ingericht worden, maar alleen in het Nederlands. Het Frans was toen zowel voor het noorden als voor het zuiden een vreemde taal. (...) De schrijver merkt op dat er in het identiteitsbesef ook een oost/west verschil optreedt. Friesland, Stad en Lande van Groningen, het Oversticht, het Nedersticht en Gelre stuurden geen afgevaardigden naar de vergaderingen van de Staten Generaal, maar wilden afzonderlijk geraadpleegd worden en de godsdienstige polarisering oversteeg het eenheidsgevoel. Hij geeft een globaal overzicht van de zestiende-eeuwse volksverhuizing met de invloed van de zuiderlingen op de noorderlingen en hoe de term "Hollanders" een verzamelnaam werd voor "kettters en afvalligen".

In de epiloog die de periode van 1815 tot 1830 behandelt de schrijver de splijtzwammen aan die uiteindelijk tot mislukken van het nochtans best levensvatbare "amalgam" voerden. (...) Het boek bevat verder nog een uitgebreide literatuurlijst en een lijst met de verantwoording van de opgenomen kaarten en afbeeldingen.

N.a.v. Hugo de Schepper, *Belgium dat is Nederlandt – Identiteiten en identiteitsbesef in de Lage Landen*. Groot A4 formaat, ISBN/EAN: 9789067282857 Uitgever: Papieren Tijger, € 35,00. Deze recensiefragmenten werd ontleend aan de *Nieuwsbrief* nr 24 – mei 2014 van de Stichting Baarle Werkgroep.